19 Jaar, No. 116. — 's HERTOGENBOSCH. — Donderdag 30 September 1847.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS - PRIJS
Voor de Stad. . f 12.
Franco per post. » 14.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

(*Verschijnende driemalen in de week:* Dinsdag, Donderdag *en* Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 *cents de regel.*
behalve 35 *cents zegel.*

Geschiedkundige HERINNERING.

In het 114 nommer van ons dagblad hebben wij beloofd, nader op de considerans of de overwegingen van het Besluit van het Staats-Bewind van den 16 Mei 1802, terug te komen, en hebben daarbij alleen opgemerkt, hoe wonder en inconsequent het moet beschouwd worden, dat in dezelve het voordeelige werd op den voorgrond gezet, hetwelk door de inwilliging van het gedaan verzoek, tot oprigting of verplaatsing der Abdijen, zoo voor het algemeen, als voor het departement in het bijzonder, zoude geboren worden, en men zes dagen later, zonder deze verzoeken tot een punt van nadere overweging te maken, van een ander gevoelen is geworden, en de gedane verzoeken van de hand heeft gewezen.

Dit verraadt [illegible] de geheele bedoeling der elf leden van het Staats-Bewind, en het is wezenlijk te bejammeren, dat deze staatsmannen, die zoo bezorgd waren voor eene goede zamenstelling van Collegien en voor geschikte regterlijke ambtenaren in het departement Braband, geen schijn hebben weten aantenemen, om alle vermoedens van partijdigheid en anti-catholicismus, door de verzoeken mede commissoriaal te maken, ten minsten zoo veel mogelijk, te bedekken.

Het is weder een bewijs, wat de vooringenomenheid der Protestanten tegen de Roomsch-Catholijken vermag, waarvan zich zoo veel blijken bij de discussien over het *Placet* op nieuw hebben opgeleverd.

De Abdij-heeren waren in den waan gebragt, dat het tijdstip geboren en gunstig was, om hunne Abdijen, op eene zoogenaamde wettige wijze naar dit Departement overtebrengen, — ofschoon hun dit regt niet kon betwist worden. Immers bij de wet van den 5 augustus 1796, waren alle de daar tegen strijdige wetten en verordeningen vernietigd en hadden opgehouden te bestaan; zij deden de verzoeken, om alle hindernissen en moeijelijkheden, nopens het bezit hunner goederen, waarin zij bij den Munsterschen vrede waren gewaarborgd en waar voor zij na het jaar 1795 in de dubbelde en verhoogde departementale belastingen ook zijn aangeslagen geworden, welke dan ook door hen betaald werden.

Het Staats-Bewind nam dadelijk deze gelegenheid te baat, om de Abdijen en Conventen aan verordeningen te onderwerpen, die in het geheel niet in overstemming waren met hunne verzoeken, en als het ware de oude verordeningen van vóór het jaar 1795, immers voor dit Departement, in het leven te brengen.

Zoodra het besluit van den 14 Mei 1802, ofschoon niet officieel, aan hen was bekend geworden, hebben de adressanten en verdere in het Departement zijnde Abdijheeren, dadelijk een tegen-rekwest geteekend en opgezonden, met verklaring dat zij op de voorgedragene wijze niet verlangden erkend te worden.

En wat de in bezit stelling of het genot hunner goederen betreft, dit zoude men wel hebben weten illusoir te maken; vooreerst zoude zich al dadelijk de vraag hebben opgedaan, of aan hen slechts het genot der opbrengsten zoude worden toegekend, onder eene jaarlijksche huur of uitkeering, terwijl de eigendom der goederen aan het Domein zoude behooren, of wel dat zij in den eigendom van dezelve zouden worden hersteld, in welk geval, de intressen van het daarvoor te betalen kapitaal, ruim zoo veel zouden bedragen, als deze goederen, onder het Domein-Bestuur aan 's lands schatkist hebben opgebragt; het Besluit gaf tot deze tweederlei uitlegging aanleiding, en werd zeker met opzet alzoo gesteld.

Deze moeijelijkheden zouden even als die over aanwijzing der plaatsen, waar zij nieuwe gebouwen zouden vermogen opterigten, dan eerst hebben kunnen worden behandeld, nadat de Departementale en plaatselijke Besturen en alle verdere ambtenaren, volgens het Besluit van den 14 mei en op zijn protestants, zouden benoemd zijn geworden en in werking gebragt, hier had men denkelijk ook op gerekend.

Als men de verdere bepalingen van het Besluit van het Staats-Bewind van den 14 mei 1802 leest, dan mag men wel uitroepen: gelukkig dat het Staats-Bewind nog onbekend was met de wet van den 18 Germinal 10e jaar, want dan voorzeker zoude men zich niet bepaald hebben, met aan de Conventen alle gemeenschap te verbieden met buitenlandsche corporatien, dan voor zoo verre hunne orden en godsdienst-oefening betreft, een aantal onzer hedendaagsche zoogenaamde liberalen en onverdraagzamen der Tweede Kamer zoude daarbij hebben willen gevoegd zien, dat ook alle briefwisseling met het hoofd der Roomsch-Catholijke Kerk op straffe van gevangenis, moest verboden worden.

En tegen deze voorgegeven gustige bepalingen, onder goedkeuring der wetgevende kamer, waarmede men zich quasi vleide, dat de Roomsch-Catholijken, zich onder de opoffering van hunne Staats-burgerlijke regten, zouden vereenigen, ja zelfs zich daarover zouden verheugen, of beter gezegd, waarmede men, zoo als wij opgemerkt hebben, hen wilde verrassen, heeft men de onbeschaamdheid, de Roomsch-Catholijken als minder geschikt voor de Kollegien van Bestuur en voor Administratien in een openbaar Staatsstuk afteschilderen.

Tot op het laatst van het jaar 1794 waren de Besturen en Kollegien te zamen gesteld uit protestanten; tot ambtelijke betrekkingen mogten geene andere dan protestanten benoemd worden; ja zelfs niet tot de geringste posten of ambtjes, als nachtwakers, kraanwerkers, kolendragers en dergelijken; deze werden veelal aan kinderen van magistraatspersonen toegekend, die dezelve onder eene jaarlijksche recognitie of uitkeering door Roomsch-Catholijken lieten waarnemen.

Over de meerdere bekwaamheid, geschiktheid en braafheid der Protestanten tot het bekleeden van regerings en andere betrekkingen willen wij ons liefst niet inlaten, daarover heeft men indertijd kunnen oordeelen; maar zoo veel is zeker, dat het nog niet uit het geheugen is, hoe vooral de bewoners op het platte land, door eenigen zijn behandeld geworden; de brave en geschikte Protestanten, die het departement niet verlaten hadden, werden door de Roomsch-Catholijken, zoo als wij reeds gezegd hebben, ook niet uit hunne betrekkingen [illegible] de nieuwe keuze uitgesloten; [illegible] velen onder hen zijn zelfs tot hooge betrekkingen bevorderd; de naamlijsten zijn nog voorhanden, waaruit dit kan bewezen worden en het is op deze wijze, dat door de Roomsch-Catholijken op de Protestanten, zoo als men elders nog tracht te beweren, is wraak genomen.

En wat de geschiktheid en braafheid der Roomsch-Catholijken betreft, die sedert het jaar 1794 in betrekkingen zijn gekomen, kon daarover in het jaar 1802 het best geoordeeld worden, alsmede op welke wijze deze met opzigt tot de Protestanten gehandeld hebben, zoo dat het wel onedel en zelfs beleedigend voor de Roomsch-Catholijken kon beschouwd [illegible]

om ten deze door het Staatsbewind maatregelen voortedragen; maar daar wrong de schoen niet; men was zoo bezorgd niet voor de belangen van het departement Braband, zoo als men tracht voortegeven; de gevolgen hebben dit immers anders geleerd, toen bij de eerste gelegenheid, de Roomsch-Catholijken en de bewoners uit dit departement uit de representatie in het hoogste Staats-Kollegie en alle hooge betrekkingen te sluiten.

Neen, het griefde ook de Protestantsche Staatsmannen, dat de Roomsch-Catholijken, ten gevolge der staatsomwenteling, in hunne staatsburgerlijke regten hersteld waren, en dit is nog het geval. — Men berekende wel, dat men in de andere departementen, waar de meerderheid der bevolking tot het protestantsch kerkgenootschap behoorde, in de gelegenheid zoude wezen, met opzigt tot de Roomsch-Catholijken, om alle bij de staatsregelingen erkende regten en aanspraken op de maatschappelijke voordeelen, met behoud der lasten, ten hunnen nadeele te wijzigen; maar men was ten deze, voor het departement Braband beducht. Men verlangde ook aldaar, zoo veel mogelijk, het van ouds bestaande, zoo bevoorregt kerkgenootschap, tot eene heerschende Kerk te herstellen.

En wat zouden de gevolgen geweest zijn, indien het bewust voorstel, eens bij verrassing, ware aangenomen? vooreerst eene spoedige en dadelijke invoering van het Reglement, met ontzetting der Roomsch-Catholijken uit hunne regterlijke betrekkingen en voor een gedeelte uit de kollegien en besturen.

Het zoude aan geen stof ontbroken hebben, om de departementale en de meeste stedelijke besturen, volgens de voordragt, uit Protestanten daar te stellen; voor de posten van hoofdschouten en bailluwen zoude het ook aan geene liefhebbers, zoo uit dit departement, als uit anderen ontbroken hebben; maar hoe voor de gemeentebesturen in eenige steden en vooral op het platte land, alwaar aan het voldoende getal tot daarstelling der gemeentebesturen zouden ontbroken hebben, gehandeld? trouwens, zelfs tijdens, dat de Roomsch-Catholijken in de steden nog geen turfdrager konden worden, was men wel verpligt, leden van dat kerkgenootschap tot leden der de gemeentebesturen toe te laten; zoude men, zoo als meermalen heeft plaats gehad, om aan de letter van het besluit en den gezworen eed getrouw te blijven, een gepensioneerd militair, zoodra die in eene gemeente zijn verblijf kwam nemen, en onroomsch was, terstond van het gemeentebestuur hebben benoemd? en zouden de Israëlieten, geen regt en aanspraak hebben gehad, om onder het getal onroomschen te worden gerangschikt.

Dan hoe het zij, gelukkig is het voor deze Provincie, dat de voordragt van het Staatsbewind zonder gevolg is gebleven en dat er geen bron van twist en tweedragt uit het onderscheid van godsdienstige begrippen, waarvoor het Staatsbewind quasi zoo beducht was, is geboren geworden.

De Protestanten hebben ook waarlijk tot het verwekken van dezelve, geene redenen. Zijn ze niet tot heden in het bezit gebleven van de oude Diaconie en armen goederen; van een aantal voormalige Roomsch-Catholijke Kerken, die thans slechts onderhouden worden? Worden zij niet in eene groote evenredigheid der bevolking in alle hooge betrekkingen, kollegien en besturen benoemd? deelen zij niet ruim in alle staatsburgerlijke regten en voordeelen met de Roomsch-Catholijken, en wij durven gerust vragen, heeft dit met opzigt tot de Roomsch-Catholijken plaats in de overige provincien, zelfs in die, waarin de bevolking uit een vierde ja meer dan een derde tot het Roomsch-Catholijk kerkgenootschap behoort?

Het grieft ons, dit teeder punt te moeten behandelen, maar wij vinden ons daartoe gedrongen, zijnde daartoe uitgelokt door de discussien in de Tweede Kamer over het voorgenomen *regt van placet*, waaruit gebleken is, dat dezelfde geest van onverdraagzaamheid het grootste gedeelte der Protestanten nog bezielt, als tijdens het staatsbewind. De handschoen is geworpen, en wij schroomen niet denzelven optevatten.

Onze particuliere correspondentie uit Oost-Indie deelt ons de volgende nadere bijzonderheden omtrent het uiteinde van den Eerw. Heer Pastoor Staal mede, onder dagteekening van den 26 julij ll.

» De tijding der vermoording van den ongelukkigen pastoor Staal zal nu, denk ik juist in Holland zijn aangekomen en zeker algemeene deelneming verwekt hebben. Ik heb kortelings een afschrift bekomen van de aanspraak door den Wel Eerw. Heer Predikant *van der Mees van Kuffeler*, gehouden bij het ter aarde bestellen der stoffelijke overblijfselen van den ongelukkige, zoo mede van door ZWE. later gehoudene lijkrede, waarvan ik u hierbij de afschriften zend. Beide stukken zijn belangrijk, zoowel uithoofde van den inhoud als ook wegens de omstandigheid, dat de orthodox-gereformeerd Geestelijke, waarvoor de heer van der Mees vK. gehouden wordt, zoodanige rede gehouden heeft over eenen streng orthodoxen katholijken Priester, en deze omstandigheid een frappant bewijs heeft opgeleverd tot wederlegging en beschaming van het groot getal der hedendaagsche zich noemende wijsgeeren, die zouden willen beweren, dat othodoxie niet zoude kunnen gepaard gaan met burgerlijke verdraagzaamheid, en al wat zij tolerantie noemen in niets anders doen bestaan dan in indifferentismus. Wijlen de eerwaarde en zoo wij hopen zalige Staal zeide niet lang voor zijnen dood tot eenen vertrouwde bekende te Padang: « Ik kan niet zeggen hoe groote aanwinst ik aan den predikant alhier gedaan heb.” De arme man dacht niet hoe spoedig deze eene lofrede bij zijn graf zou houden.

» Woorden gesproken bij het graf van den Pastoor Staal, later uit het geheugen opgeteekend:

» Neen, wij verlaten deze ernstige plaats niet, zonder een zegenend woord over de geopende groeve, waarin gij thans zijt ter ruste gelegd, dierbare schim! tot dat de bazuin der opstanding klinken zal. Thans rust gij, kalm en stil, al werd ook die rust niet verkregen, dan door de gewelddadigste aanranding van de heiligste regten der menschelijkheid. — Nog bloedt ons het harte — nog klopt het ons bang, wanneer wij bedenken, hoe nog zoo weinige uren voor deze gij, ongestoord in vollen levenslust onder ons u bewoogt, en nu zoo plotseling en zoo verschrikkelijk en zoo ontzettend ten prooije zijt geworden eens geweldigen doods. — Maar wij willen in den aanblik verdiept van de gedenkteeken onzer aller vergankelijkheid ons niet meten met den sterken arm des Almagtigen, die zich immers tot zelfs in den nood en dood vaderlijk over ons uitstrekt. Wij zullen het hoe en het waarom smoren, dat ons, ondanks het berustend geloof, reeds op de lippen zetelt, met eerbied bedenkende, dat hij niet antwoordt van zijne daden, dat de Hemelsche weldoener geeft en neemt en van zijn kind des oogenbliks niets vergt dan de grootmaking Zijner altijd wijze, altijd goede raadsbesluiten. Wij willen niet afdalen in de sombere doodsgroeve, weeklagen als dezulken, die geene hoop hebben; ons geloof moet juist in zulke oogenblikken vast en groot zijn, omdat een mateloos lijden dat bezegeld en bekrachtigd heeft! Daarom dan ook roept uw gestorven herder, leden der aloude Moederkerk, van zijn bloedig verscheiden af u als van den hemel toe: Vreest niet degenen, die het ligchaam kunnen dooden, maar vreest veel meer hem, die èn ziel èn ligchaam kan verloren doen gaan in de helle. Daarom predikt deze bebloede grafsteen ons geloovig vertrouwen, omdat het ontwijfelbaar de geloofsbede geweest zij van den trouwen herder, die thans rustig binnen deszelfs enge wanden de triomfzangen der eeuwigheid tegensluimert: in deze ure, mannen broeders, zwijgt en aanbidt. Al rust hij dan niet, volgens de geëerbiedigde wet der Kerke, in gewijden grond, de tranen en beden zijner trouwe volgelingen, het verlaten weeklagen der met christelijke trouwe verpleegde weduwe en wees, de erkentenis zijner verdiensten als priester, als mensch en als burger, door allen van welke geloofsontwikkeling ook, gevoeld, begrepen en zegenend herdacht, hebben ook deze aarde geheiligd en de heerlijke kroone gelegd op het onaanzienlijke graf.

» Ook ik nader nog eens tot uwe laatste rustplaats, braaf en edel mensch, getrouw priester, naar de ordening uwer Kerke. Ik wil zegenend van u gaan, omdat gij mij het scherpe des onderscheids tusschen ons beider roeping niet gevoelen deedt en als vriend u aansloot aan mijne zijde. Zie ik schrijf in denkbeeldig schrift, wat allen u toedachten en ik als vriend en ambtgenoot wel het best gevoelen en uitdrukken mag: « Hij rust van zijnen arbeid en zijne werken volgen hem na;» en mijn oog en hart biddend tot den Albeschikker wendende, is mijne laatste godverheerlijkende gedachte bij de groenende zode, waaronder gij welhaast rusten zult: Was op, was welig op, zaad van den hemel uitgestrooid.... Graf waarin de edele onder de menschenkinderen die verwachting en tegenslaapt, ik zegen u, Amen.»

Ik de lijkrede door den eerw. heer van der Meer van Kuffeler gehouden, had ZEerw. tot tekst gekozen Joh. XI: 11. *Onze vriend Lazarus slaapt*: In eene sierlijke rede sprak ZEerw. over den dood en stelde den dood, welken den mensch als zijnen bittersten vijand schuwt, voor als den besten vriend van den christen. Ons bestek gedoogt niet deze leerrede in haar geheel mede te deelen; wij zullen daaruit trekken hetgeen den dierbare overledene betrof.

» Gebogenen door de droefheid, die met ons in het bedehuis opgegaan, zoo geheel vervuld zijt met het schrikbeeld des doods, spreekt op dit oogenblik uw hart niet luid in u, en velt gij niet hetzelfde vonnis over dien mededoogenloozen regter over alle vleesch, daar gij u beroofd en zoo eensklaps en op zulk eene schrikkelijke wijze beroofd zaagt van uw steun en staf op de reize naar de eeuwigheid. Hoe vreesselijk werd gij allen op dien rampzaligen morgen uit uwe rust gewekt, toen de weerklank op het knallend geweer uw de jammervolle tijding inhield, dat zulks de menschelijke wrake was, tegen den moordenaar uws zielenherders gerigt! Hoe stond daar niet eensklaps het dierbare slagtoffer voor uwe ontstelde verbeel-

ding met den stralenkrans van het martelaarschap! Hoe diep vlijmde de dolk der smart u niet in de ziel, toen hij zich op dat oogenblik eerst zegt verduidelijken liet, wat gij in den getrouwen herder verloren hadt; want was hij niet — en dit zij de lofspraak die wij hier ter voegzame plaatse, als tolk onzer zielsgedachten kunnen inlasschen —, was hij niet een getrouw priester naar de weiding uwer kerk en harer voorschriften — in alles overvloedig — steeds bereid om te voldoen aan al de eischen zijner gewigtige roeping; stond hij niet pal voor zijne zaak, en gaf hij wel immer eene zijner plegtig bezworene grondbeginselen prijs aan de vlugtige indrukken des oogenbliks. Droeg zijn rein gelaat niet de zuivere afspiegeling eener reine ziel, wier grootste lust het was zich te verlustigen in de uitnemendheid der liefde tot zijnen Heer, der onwankelbare gehechtheid aan de vaste instellingen uwer Kerk. Meer nog: hoedde hij niet zijne schapen met hemelsche omzigtigheid, en begreep hij niet ten volle dat in deze, uit vreemde dikwerf tegen elkander aandruisschende bestanddeelen onzer maatschappij, het *geven* en *nemen* eene der belangrijkste pligten uitmaakt voor den opregten en behoedzamen zielenherder. Was hij niet de vriend uwer kinderen, de teedere verzorger uwer weduwen en weezen. Droeg hij niet de priesterdos in eenvoud des harten en klonk zijn toon ooit aanmatigend of hoovaardig; of schreef hem de christelijke ontmoed niet veel eer ter lezenskeuze voor de zalvende spreuken bevestigd en dierbaar gemaakt in al zijn handel en werk: *die zich verneederd zal verhoogd worden.*

« Wat al tranen kostte zijn droevig verscheiden, en hoe weenden ook anderdenkenden mede bij de eensklaps gapende groeve der vertering en hoe zaagt gij niet allen, van wat rang of stand ook, in welke geloofsbegrippen ook opgevoed, diep en innig bewogen om uwe regtmatige rouwe. Is dat dan geen wreedaardig vijand, die gevoellooze dood, die der christelijke gemeente haar schoonste sieraad, der maatschappij een nuttig en werkzaam [illegible], der vriendschap in geestelijken of geestelijken zin gesloten een opregt getrouw en deelnemend vriend, en dan nog op zulk eene ijzingwekkende wijze ontneemt! »

In dezelfde correspondentie wordt ons gemeld, dat bij het afzenden van den brief, de tijding van de benoeming van den eerw. heer Vrancken tot coadjutor van Zijne Hoogwaardigheid den bisschop van Canes alsnog was aangekomen. Met onuitsprekelijke vreugde had men die tijding vernomen en hoopte men nu spoedig in het bezit van priesters en een kerkelijk opperhoofd te komen, daarbij tevens den wensch uitdrukkende, dat de zoo vurig verlangde zielsorgers over den zoogenaamden landweg naar O. I. zonden gezonden worden.

ITALIË.

Een brief uit Livorno door het *Journal des Débats* medegedeeld bevestigt hetgeen gezegd is over de ontevredenheid, waarmede de bevolking van Toskanen de wet op de burgerwacht ontvangen heeft. Een verzet was opgesteld en werd met handteekeningen overdekt, toen de groot-hertog eene commissie belastte met het voorstellen van de herzieningen, waarvoor deze wet vatbaar zou kunnen zijn.

— Het vertrek van den hertog van Lucca hield steeds alle gemoederen bezig en de tegenstrijdigste geruchten waren daarover in omloop. Men zegt dat het niet zonder moeite is, dat de jeugdige gemalin van den erfprins besloten heeft Lucca te verlaten. Deze prinses, die zoo, als men weet, zuster van den hertog van Bordeaux is, zou haren schoonvader en echtgenoot van kleingeestigheid beschuldigd en sterk bij hen aangedrongen hebben, om te blijven. Te Lucca had het zeer veel leedwezen verwekt dat die raad niet ingevolgd was geweest.

Het piemonteesch dagblad zegt dat de hertog van Modena een militair kordon langs de grenzen van Toskanen heeft daargesteld.

Het *Journal des Débats* spreekt van onderhandelingen, welke over de aangelegenheden van Ferrara zijn aangevangen, en van eene aanstaande voldoende beëindiging derzelve. Het schijnt dat het fransch gouvernement alle middelen, welke in zijn bereik waren, heeft aangewend om alle spoor van deze gebeurtenis uit te delgen. Hetzelfde blad geeft te verstaan, dat Frankrijk aan den H. Vader vele duizenden geweren gezonden heeft, bestemd voor de wapening der burgerwacht te Rome.

De tijdingen uit Napels blijven steeds ongunstig. Er hebben bloedige ontmoetingen, door wreede wederwraak gevolgd, tusschen de koninklijke troepen en de opstandelingen plaats.

Te Genua is de volksopinie steeds gunstig voor de nieuwe bestemmingen van Italie ingenomen; doch de bevolking, zich daar de wenschen der overheden voegende heeft afgezien van die kinderachtige vertooningen, welke aan de beste zaken geene wezenlijke ondersteuning verleenen. Het standpunt door Karel Albert aangenomen bevredigt de natie en doet haar met geduld wachten.

CHINA.

De tijdingen uit China loopen tot den 18 julij. De fransche schepen *la Victorieuse* en *la Gloire* moesten naar de kusten van Corea en naar het noorden van China vertrekken. Deze reis heeft tot doel, een antwoord te bekomen op den brief, in het afgeloopen jaar door den admiraal Cecille geschreven, over de wreede vervolging, tegen de zendelingen en de christenen gepleegd. Daarna zullen dezelfde schepen zich naar Chusan en van daar naar Shangaï, alwaar de fransche vlag sedert vier jaren niet meer verschenen is, stevenen.

Te Canton was alles rustig. Sedert de maand augustus van het verleden jaar waren de engelsche factorijen met militairen bezet; deze maatregel schijnt voortdurend te zullen wezen.

Eenige fransche officieren hadden zich tot in de stad gewaagd, om de zijdefabrijken te bezoeken. De Chinezen hielden hen voor Engelschen en zij werden door het volk beleedigd. De kommandant Lapierre heeft eene genoegdoening gevraagd, welke onmiddellijk door den onderkoning Ki-Yng gegeven is.

ZWITSERLAND.

BERN 22 september. Het eedgenootschappelijk bewind aan Walliserland het besluit van den Landdag, houdende uitnoodiging om de Jesuiten weg te zenden, beteekend hebbende, heeft het gouvernement van dat kanton geantwoord door een krachtig protest tegen dat besluit, waaraan het verklaart geen gevolg te zullen geven. De radikalen geven zich zeer veel moeite.

— De wapentoerustingen gaan steeds voort, men ziet allerwege niets dan militairen. Eén honderdtal officieren zijn te Bern verzameld om er lessen te nemen. Vier kompagnien artillerie zijn naar Thoune gezonden om er geoefend te worden. De zaken staan geheel stil en een elk lijdt door deze staking.

De komst van lord Minto heeft hier eenige sensatie verwekt. Na eene conferencie met den heer Peel heeft hij een lang bezoek bij den heer Ochsenhein afgelegd en deze heeft hem eenige uren later een bezoek teruggegeven. Elke partij legt deze gebeurtenis op hare wijze uit; het zekerste schijnt te zijn dat lord Minto den voorzitter Engelands wenschen, voor de handhaving des vredes in Zwitserland uitgedrukt heeft. Lord Minto heeft zijne reis naar Zurich en Rome voortgezet.

ZURICH 22 september. Heden heeft de raad van Zurich naar eene hevige discussie, met eene meerderheid van 151 tegen 21 stemmen, het voorstel van het uitvoerend bewind, om voorbereidende maatregelen te nemen tot de uitvoering van het besluit des Landdags betrekkelijk den Sonderbund aangenomen. Dientengevolge is een krediet aan het uitvoerend bewind verleend om de oorlogs toebereidselen te voltooijen. Het krediet van 40,000 fr. door dat bewind gevraagd, is op voorstel van den kolonel d'Arelli op 60,000 fr. gebragt.

DUITSCHLAND.

Silezie is voor de derde maal sedert het begin van den zomer, door de Oder overstroomd geworden.

— De aartsbisschop primaat van Hongarije is den 19 september te Presburg, na eene kortstondige ziekte overleden.

ENGELAND.

De *Morning Post* meldt, dat Mgr. Wiseman reeds bezit heeft genomen van den bisschoppelijken zetel van Londen. Dit dagblad voegt er bij, dat de schikkingen in de catholijke hierarchie in Engeland, waarover men gesproken heeft, nog niet tot stand zijn gebragt.

SPANJE.

MADRID, 20 september. In *El Faro* leest men: Niets is nog beslist omtrent de Cortes; de progrissistische partij vordert de ontbinding en alleen tot dien prijs zullen de *Espectador* en de *Eco del Commercio* de hand aan het ministerie bieden. Van eene andere zijde hebben eenige der ministers verklaard, dat zij het dekreet der ontbinding nooit zullen onderteekenen.

— 21 september. De heer Salamanca heeft gisteren in den ministerraad de wetsontwerpen aangeboden, betrekkelijk de goederen, genaamd *proprios*, de tarieven, de geestelijkheid enz. Men denkt dat die ontwerpen aanstaanden zaturdag zullen bekend gemaakt worden.

— Men zegt dat de generaal Linage naar Londen vertrokken is met den last om den generaal Espartero overtehalen, zonder verwijl naar Madrid terug te keeren. De voormalige adjudant van den ex-regent, de heer Ignacio Gurres, is in de hoofdstad aangekomen.

— Er loopen weder geruchten eener ministerieele crisis.

FRANKRIJK.

PARIJS, 26 september. De afgezant van den Shah van Perzie is bij den koning in een plegtig gehoor toegelaten en heeft aan Z. M. de decoratie der orde van de Zon aangeboden. Daartegen heeft de koning der Franschen den Shah tot Grootkruis van het Legioen van Eer en den ambassadeur tot lid der zelfde orde benoemd.

— De koning heeft beslist dat het portret van den heer Coletti in het museum van Versailles, onder die der vermaarde mannen van Europa zal geplaatst worden.

— Men verzekert dat de maarschalk Soult den post van gouverneur der Invaliden geweigerd heeft.

— De gouverneur-generaal *ad interim* van Algerie heeft de tijding naar Parijs gezonden, dat hij door spionnen vernomen had dat een engelsch agent, de heer Saint-Leger, zich bij Abd-el-kader bevond, met eene bijzondere zending belast.

— Prins Napoleon Bonaparte, zoon van Jerôme Bonaparte is te Parijs aangekomen.

— De instructie tegen Mlle Deluzy gaat steeds voort. Men verzekert dat een aantal personen, en vooral Engelschen, zich aan het hotel Sebastiani vertoond en te vergeefs bij den concierge aangedrongen hebben, om de slaapkamer der hertogin van Praslin te bezigtigen.

— De bekende romanschrijver Frederic Soulié is te Bièvre, bij Parijs, overleden. De eerw. pastoor van Bièvre heeft eenige troostende bijzonderheden medegedeeld over de laatste dagen van dien schrijver.

« De heer Frederic Soulié, zegt hij, is gestorven als een goed christen, als een goed catholijk, en voorzien van de hulpmiddelen der godsdienst,

welke hij ll. maandag, in het volle genot van zijne verstandelijke vermogens ontvangen heeft.

»Na hem de heilige sacramenten toegediend te hebben, heb ik hem gevraagd of hij, met eenen aan de Kerk onderworpen geest, alles herriep, hetwelk zijne geschriften tegen het geloof en de zeden zouden kunnen behelzen. Hij heeft op eenen vasten toon geantwoord: «Ja, en indien ik, in mijne werken, ik zeg niet de leer, welke ik altijd geëerbiedigd heb, maar de zeden gekwetst heb, heb ik zulks niet dan uit ligtzinnigheid gedaan.”

»Gisteren nog, zes uren voor zijnen dood, zeide de heer Soulié mij, dat hij de crisis, welke hij maandag ll. gehad had, niet betreurde, omdat zij hem een groot besluit had doen nemen, hetwelk hem zeer gelukkig maakte, van, namelijk, tot God terug te keeren en zich voor altijd aan hem te hechten.

»Het is niet mogelijk de laatste hulpmiddelen der godsdienst met meer stichting te ontvangen dan de heer Soulié gedaan heeft. Sedert waren al zijne woorden in overeenstemming met de godsdienstige daad, welke hij verrigt had en heeft willen volbrengen in tegenwoordigheid van eenige vrienden en andere personen, om hun een voorbeeld van stichting te geven.”

BELGIE.

BRUSSEL 27 september. Men zegt dat de heer Leclercq zijn ontslag ingediend heeft als buitengewoon gevolmagtigd minister te Rome. Het *Journal de Bruxelles* doet hierbij opmerken dat de benoeming van den heer Leclercq tot bedoelden post nog niet door den *Moniteur* is medegedeeld.

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH, 29 september.

— Bij besluit van 22 september jl. no. 8 heeft Z. M. goedgevonden den minister van Staat, kanselier der beide orden, W. A. baron Schimmelpenninck van der Oije, te benoemen tot gouverneur van de provincie Gelderland, in te gaan met den 1sten october aanstaande.

Bij besluit van 24 september jl., no. 109, heeft Z. M. goedgevonden:

1°. den staatsraad in buitenwone dienst J. D. graaf van Rechteren, met ingang van den 1 november aanstaande, eervol ontslag te verleenen als gouverneur van Overijssel, onder dankbetuiging voor zijne in die betrekking bewezen diensten;

2°. tot gouverneur van Overijssel, in vervanging van den graaf van Rechteren, mede met ingang van opgemeld tijdstip, te benoemen den heer mr. G. J. Bruce, staatsraad in buitengewone dienst en officier bij de arrondissements-regtbank te Zwolle.

Bij besluit van 24 september jl., no. 110, heeft Z. M. goedgevonden tot lid van den raad van state met ingang van den 1 november aanstaande te benoemen den staatsraad in buitengewone dienst J. D. graaf van Rechteren; thans gouverneur der provincie Overijssel.

Bij besluit van 24 september jl., n°. 112, heeft Z. M. goedgevonden tot staatsraad in buitengewone dienst te benoemen den heer mr. D. W. G. J. R. baron Brantsen van de Zijp, lid van het collegie van gedeputeerde staten van Gelderland.

KAMPEN, 25 Sept. Heden morgen ontsliep, na eene langdurende verzwakking, de heer Jacobus van Wijk Roelandsz., in den ouderdom van 66 jaren. Als schrijver van het *Algemeen Aardrijkskundig Woordenboek* en vele andere letterkundige voortbrengselen is hij evenzeer vermaard als onderwijzer en opvoeder der jeugd, bij wie om zijne uitmuntende hoedanigheden en menschlievend karakter, zijne nagedachtenis steeds zal gehuldigd worden. Hij was sedert jaren Broeder der Orde van den Nederl. Leeuw en lid van onderscheiden geleerde genootschappen en laat eene diep bedroefde weduwe na en talrijke kleinkinderen, terwijl hij sedert lang zijne kinderen heeft zien grafwaarts dragen.

ZIERIKZEE, 24 Sept. Vrijdag ll. stond voor de arrond. regtbank alhier de uitgever der *Zierikzeesche Nieuwsbode* teregt, wegens het opnemen in zijn blad van een artikel, waarin Z. Exc. de minister van financien zou zijn gesmaad geworden. Hij beweerde dat artikel met toestemming van den uitgever, doch zonder diens last, uit den *Asmodée* te hebben overgenomen en vertaald, en onder deze omstandigheden voor den inhoud niet aansprakelijk te zijn. Bij vonnis van heden morgen nam de regtbank dit beweren aan en ontsloeg den gedaagde van alle regtsvervolging ter dezer zake.

(*N. R. C.*)

LATERE BERIGTEN.

Uit Turyn schrijft men: Ik haast mij u te melden, dat de Paus aan den keizer van Oostenrijk geschreven heeft om het verschil, nopens de inbezitneming van Ferrara op eene voor beide gouvernementen voldoende wijze te vereffenen. Men hoopt te Rome dat de woorden van den Paus met den besten uitslag zullen bekroond worden, te meer daar de graaf von Lutzow, Oostenrijksch ambassadeur te Rome, de meening van den H. Vader ondersteund. Zonder de kwestie van het regt van Oostenrijk aan te roeren, noodigt Z. H. den Keizer uit, om de zaken op den voet, waarop zij vóór de inbezitneming stonden, terug te brengen.

De E. P. Roothaan, generaal der Societeit van Jesus, heeft aan den *Courrier Français* eenen brief geschreven, tot wederlegging der lasterlijke aantijgingen, waarvan dat blad zich den tolk maakt tegen die orde. Wij deelen dien brief in ons volgend nommer mede.

Uit Lucern wordt geschreven dat Pruissen 50,000 kroonen aan den Sonderbund gezonden en aanzienlijke voorschotten aan de kloosters en aan rijke particulieren gedaan heeft.

Het bevestigt zich niet dat de generaal Linage uit Madrid vertrokken is om de generaal Espartero binnen te halen.

Koning Lodewijk Philips heeft den maarschalk Soult, hertog van Dalmatie, als een bewijs van tevredenheid over de groote door hem bewezene diensten benoemd tot maarschalk-generaal van Frankrijk.

Een jong mensch, van eenen hoogen maatschappelijken stand, wiens vader lid van een der eerste kollegien van den staat is, terwijl hij zelf eene eervolle betrekking in eene openbare administratie bekleedt, heeft ll. zaturdag in de kerk St. Roch eenen schaamteloozen aanslag gepleegd op eene religieuse, die in een der kapellen zat te bidden. Hij is gevangen genomen en bij den commissaris van policie gebragt. Daar heeft hij onbeschroomd zijne daad bekend en hetgeen hij als reden daarvan opgegeven heeft, is weinig geschikt om zijne wandaad te verzachten. Alweder een gevolg der verpestende litteratuur van onzen tijd!

Advertentien.

*** Heden overleed alhier, na tijdig voorzien te zijn geweest met de laatste Heilige Sacramenten onzer Moeder de Heilige Kerk, de Heer *JOANNES RUDOLPHUS LINSEN*, Fabrikant en Lid van den Raad dezer Stad, in den ouderdom van ruim 66 jaren.

De AFFAIRE van de Heeren *J. LINSEN* de Oude en Zonen zal door den Neef, den Heer *C. G. LINSEN*, op den ouden voet en firma worden gecontinueerd, welke met de liquidatie dier zaken is belast.

Grave, 23 *September* 1847.

Eenige kennisgeving.

GRAINS DE SANTÉ

du Docteur FRANCK,

connus et approuvés depuis plus de trente années; ils ont la propriété de remédier aux maux d'estomac, de chasser les vents, de purifier le sang; il rétablissent l'appétit, favorisent les digestions et sont souverains contre la constipation et la migraine.

à *Paris*, rue d'Antin, N°. 10, on répond aux consultations par correspondance, et à *Bergen op Zoom*, chez Mr. VERLINDEN, Pharmacien.

NIEUWE 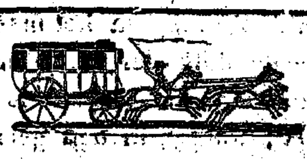 DIENST.

Diligence-Onderneming.

VAN

J. M. DU BOIS en Cie.

VAN

GEERTRUIDENBERG op TILBURG en BREDA, Vice Versa.

in verband met de Stoomboot van *Geertruidenberg* op *Rotterdam* en Diligence-Onderneming van *J. GROENEVELDT*, van *Raamsdonk* door de *Langstraat* op *'s Hertogenbosch*, Vice Versa.

Zullen Gedurende de Winter Maanden van 1°. October tot 31 Maart vertrekken.

Van *Tilburg*, Dagelijks (uitgezonderd des Zondags) 's morgens om $3\frac{1}{2}$ uur en des Maandags om 2 uren.

Van *Breda*, Dagelijks om 5 uren en des Maandags om $3\frac{1}{2}$ uur, om ten $6\frac{1}{2}$ uur te *Raamsdonk* en *Geertruidenberg*; en te *'s Bosch* voor 10 uren aantekomen.

Van *'s Hertogenbosch*, Dagelijks des namiddags om 2 uren, om te *Raamsdonk* ten $5\frac{1}{2}$, en te *Breda* ten 7 uren aantekomen.

Voorts van *Geertruidenberg*, na de aankomst der Stoomboot, om te *Tilburg* ten $8\frac{1}{2}$, en te *Breda* als voren aantekomen.

Graanmarkt

van 'S HERTOGENBOSCH.

Maandag en Dingsdag, 27 en 28 Septemb.

ROGGE *f* 7.35, *f* 7.75 a *f* 8.10.

BOEKWEIT *f* 6.65 a *f* 7,65 *f* 8.35.

HAVER *f* 3,35 *f* 3.85.

AMSTERDAM, 27 September.

Tarwe tot vorige prijzen met goeden handel omtrent: 128 p. witb. Pools. f 448; 128 p' bonte dito f 440, 445; 125 p. r. b. Koningsb. f 410; 128 p. Amerik, f 415; 128 p. mindere dito f 405; 128 p. j. Rijn f 390; 128 p. jar. Zeeuws. f 385; 128 p. r. Odessa f 335; 128 p. c. b. Pools, f 446; 124 p. jar. gel. p. Pools. f 415.

Rogge met weinig handel, in cons.: 124, 125 p. n. Overijssel f 246, 248.

Garst in een doen: 92, 94, 95 p. n. Vr. Winter f 158, 168, 170.

Boekweit iets lager afgegeven met meerder handel: 124 p. n. Holst. f 275; 125 p. n. dito f 278; 127 p. dito f 284; 119 p. Vries. f 260.

Beurs van Amsterdam.

Maandag 27 September ten 4 ure.

W. S. $2\frac{1}{2}$ pCt. $54\frac{7}{8}$, $\frac{13}{16}$. Dito 3 pCt. resconties 66. Certific. 4 pCt. $86\frac{7}{8}$. Handelm. $166\frac{7}{8}$. Ardoins 65 p. st. $14\frac{3}{8}$, $\frac{1}{8}$. Dito 510 p. st. $14\frac{5}{16}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{4}$. Dito Coupons 12 $\frac{1}{2}$. Spanje Binnenl. 3 pCt. $23\frac{1}{2}\frac{5}{8}$, $24\frac{1}{16}$. Port. te Lond. 4 pCt. $23\frac{1}{2}$, [illegible]. Oude Russen $104\frac{3}{4}$, 105. Dito 4 pCt. $87\frac{1}{16}$. Dito Stieglitz en Co. $87\frac{1}{2}$. Metalliek 100. Dito $2\frac{1}{2}$ pCt., $51\frac{7}{16}$, $\frac{1}{2}$. Venetiaan $2\frac{1}{2}$ pCt. $34\frac{3}{8}$.

OPGAVEN van de HOOGTE der Rivieren DE MAAS te Grave en van de DIEZE te 's Bosch, waargenomen des morgens ten 8 ure.

DATUMS	MAAS TE GRAVE BOVEN AP.		GEVALLEN.	GEWASSEN.	DIEZE TE 'S BOSCH. BOVEN O.		ONDER O.		GEVALLEN.	GEWASSEN.
Sept.	ell.	dm.	dm.	dm.	ellen	dm.	ellen	dm.	dm.	dm.
27	5	98	»	10	»	»	»	»	»	»
28	5	87	»	11	»	»	1	4	»	8
29	»	»	«	»	»	»	1	13	»	9
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Hoogte van den Rijn te Keulen, 26 Sept., voet 8 duim.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY.